

ПРОЕКТУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА МАЙБУТНІМИ ВИКЛАДАЧАМИ ВИЩИХ АГРАРНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

А Розглядаються мета, основні завдання, принципи та шляхи проектування майбутніми викладачами вищих аграрних навчальних закладів інтелектуального середовища, що дозволить їм у майбутній професійній діяльності допомогти розкрити та розвинути творчі здібності кожного студента.

Ключові слова: інтелектуальне середовище, проектування, система, майбутні викладачі, вищий аграрний навчальний заклад.

Александр Евсюков. Проектирование интеллектуальной среды будущими преподавателями высших аграрных учебных заведений.

А Рассматриваются цель, основные задачи, принципы и пути проектирования будущими преподавателями высших аграрных учебных заведений интеллектуальной среды, которая позволит им в будущей профессиональной деятельности помочь раскрыть и развить творческие способности каждого студента.

Ключевые слова: интеллектуальная среда, проектирование, система, будущие преподаватели, высшее аграрное учебное заведение.

Alexander Evsyukov. Design of the intellectual environment of the future teachers of higher agricultural education.

С In the article discusses the purpose, objectives, principles and ways of designing the future teachers of higher educational institutions of the intellectual environment that will help them in their future professional activities to help expand and develop each student their creative abilities.

Key words: intelligent environment, design, system, future teachers, higher agricultural education institution.

Постановка проблеми. Процеси глобалізації сучасного суспільства, постійний розвиток освітніх технологій спонукали науковців переглянути парадигму навчального процесу у вищих аграрних навчальних закладах України. Нині багато вчених приділяють увагу перевагам особистісно зорієнтованого навчання. Саме повага до особистості студента аграрного профілю, визнання його суб'єктом самодетермінації відкриває можливість щодо досягнення принципово високого рівня розвитку в освітньому процесі. На наш погляд, найсприятливіші умови для саморозвитку студента аграрного профілю відбудуться, якщо інноваційні процеси охоплять не окремі навчальні дисципліни, а буде створена система проектування інтелектуального середовища у вищому навчальному закладі. Таке середовище зможе дати можливість кожному студенту реалізувати та розвивати свої творчі здібності. Процес проектування дозволить звести в єдину, цілісну й несутеречливу систему всі компоненти освітнього середовища. Такою системою можна легко керувати та прогнозувати наслідки майбутніх педагогічних рішень. Як зазначає В.М. Нагаєв, у комплексній програмі підтримки розвитку українського села на період до 2015 року передбачається вирішення завдань, пов'язаних із реформуванням системи аграрної освіти України і підготовкою висококваліфікованих, творчо обдарованих кадрів [3, с. 3]. Саме професійною підготовкою зазначених фахівців повинні займатись майбутні викладачі вищих аграрних навчальних закладів, у яких повинні бути сформовані вміння щодо якісного проектування інтелектуального середовища з використанням різних підходів.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Проблемам управління інтелектуальною діяльністю,

підготовкою студентів до самоуправління у творчому освітньому середовищі присвятили свої праці такі вчені як Ш.О. Амонашвілі, Ю.К. Бабанський, В.П. Безпалько, С.У. Гончаренко, М.І. Лазарєв, П.Г. Лузан, В.І. Свистун та ін. Так, В.П. Безпалько зазначає, що для того, «...щоб перейти до перспективної педагогічної системи, необхідне спеціальне її проектування та експериментальне доведення до того рівня вдосконалення, коли гарантоване співвідношення «цілі – результат» [1, с. 178]. Аналіз наукових досліджень показує відсутність системності в процесі підготовки майбутніх викладачів вищих аграрних навчальних закладів до готовності проектувати інтелектуальне середовище.

Метою нашого теоретичного дослідження є визначення цілі, завдання, принципів і шляхів проектування інтелектуального середовища для формування у майбутніх викладачів вищих аграрних навчальних закладів відповідних умінь.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасна парадигма вищої освіти висуває об'єктивну потребу в спеціальній підготовці викладацьких кадрів, особливо викладачів вищих аграрних навчальних закладів, працюючих у суспільстві на випередження. Викладач вищої школи забор'язаний, як зазначає В.І. Лозова:

- постійно підвищувати професійний рівень, педагогічну майстерність, наукову кваліфікацію;
- забезпечувати високий науково-теоретичний і методичний рівень викладання дисциплін у повному обсязі освітньої програми відповідної спеціальності;
- додержуватися норм педагогічної етики, моралі, поважати гідність осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах, прививати їм любов до України, виховувати їх у дусі українського патріотизму й поваги до Конституції України;

– додержуватися законів, статуту та правил внутрішнього розпорядку вищого навчального закладу [4, с. 26].

«Питання про формування професійно важливих особистісних якостей є вузловим при вивченні професійної діяльності і конкретизує принцип єдності свідомості і діяльності, який розроблено психологами Б. Ананьевим, О. Леонтьєвим, С. Рубінштейном, Б. Тепловим та ін.» [2].

Тому інтелектуальне середовище розглядаємо як багатомірну індивідуалізовану самоорганізовану цілісність, створену для розвитку творчих здібностей студентів, яка забезпечить їхню самореалізацію та особистісний ріст. Саме системний підхід дозволить оптимізувати освітнє середовище та з найбільшою ефективністю використати її потужність і потенціал. Сумарна ефективність середовища набагато вища її окремих компонентів. Розгляд компонентів середовища краще розглядати на проектувальному етапі, пам'ятаючи про взаємозв'язок. Пропонується наступна послідовність проектування інтелектуального середовища:

- уточнення цілей і завдання щодо проектування та функціонування інтелектуального середовища;
- визначення принципів, вимог, показників та їхніх характеристик початкового і кінцевого стану проектованого середовища;
- порівняння їх і визначення відмінностей;
- аналіз основних факторів, що впливають на ефективність функціонування інтелектуального середовища;
- складання програми проектування середовища;
- здійснення експертної оцінки (експериментальної перевірки) створеної програми;
- внесення змін і доповнень.

«Сфера вищої професійної освіти принципово працює на майбутнє. Тому, які б не були концепції, доктрини й управлінські рішення можуть вважатися науково аргументованими і доказовими лише в тому випадку, якщо їхній зміст відображає не лише констатувальні дані про стан і механізми функціонування освітніх об'єктів, але й перспектив розвитку цих об'єктів у майбутньому» [5, с. 36]. На наш погляд, основною метою проектування та функціонування інтелектуального середовища у вищому аграрному навчальному закладі є створення умов, максимально сприятливих для задоволення потреб самоактуалізації кожної особистості, підготовки високодуховних, культурних і фізично здорових професійних кадрів аграрного сектору, здатних самостійно і компетентно вирішувати всі завдання в сьогоdnішніх складних і швидкозмінних умовах праці, мати активну життєву позицію, творче мислення, навички самоосвіти, самовиховання, рефлексії.

Виходячи з мети проектування інтелектуального середовища, визначаємо основні завдання:

– забезпечення необхідних умов для задоволення освітніх потреб кожного студента вищого аграрного навчального закладу, розкриття його потенційних можливостей, творчих здібностей, самостійності, індивідуальності, відповідальності, рефлексії;

– створення умов для самопізнання особистості та можливості виробити особистісний стиль професійної діяльності;

– забезпечення якісної підготовки майбутніх фахівців, що працюють на випередження та мають перелічені вище здібності та якості;

– якісна підготовка науково-педагогічних кадрів для аграрного сектору;

– забезпечення системи своєчасного підвищення кваліфікації аграрних фахівців.

Ураховуючи, що інтелектуальним середовищем є цілеспрямована саморозвивальна та самоорганізована система, перелічені нижче групи принципів не є досконалими. Ми визначаємо методологічну, організаційну та змістову групи. На наш погляд, вони мають право на існування.

При проектуванні інтелектуального середовища необхідно враховувати, що в центрі середовища завжди знаходиться особистість студента. Тому в жодному разі не варто обмежувати його активність, свободу. Навпаки, треба сприяти розвитку ініціативи й творчості.

Далі визначаємо основні вимоги до проектування інтелектуального середовища. До них відносимо: цілісність інтелектуального середовища; особистісну орієнтованість щодо потреб студента; варіативність щодо індивідуальних особливостей; відкритість для змін; здатність до самоорганізації.

Висновки даного дослідження. Таким чином, ми визначили цілі, завдання, принципи та шляхи проектування інтелектуального середовища для формування у майбутніх викладачів вищих аграрних навчальних закладів відповідних умінь. При проектуванні такого середовища робимо акцент на розширення зв'язків між елементами цієї системи як вертикального, так і горизонтального характеру. На наш погляд, чим більше ступінь впливу студента аграрного профілю підготовки на цілі, зміст і рух допусає середовище, тим у більшій ступені воно може вважатися особистісно зорієнтованим.

До подальших розвідок відносимо уточнення за змістом і характеристиками групи принципів проектування інтелектуального середовища.

Література

1. Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии / В.П. Беспалько – М. : Педагогика, 1989. – 192 с.
2. Євсюков О.Ф. До проблеми професійно важливих якостей майбутніх фахівців / О.Ф. Євсюков // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки. Зб. наук. пр. – Київ – Запоріжжя. – 2004 – Вип. 32 – С. 242–246.
3. Нагаєв В.М. Дидактичні засади впровадження дворівневої педагогічної технології управління навчально-творчою діяльністю студентів вищих навчальних аграрних закладів : монографія / В.М. Нагаєв. – Харків : Колегіум, 2012. – 217 с.
4. Хрестоматія з педагогіки вищої школи: навчальний посібник / Укладачі: В.І. Лозова, А.В. Троцько, О.М. Іонова, С.М. Золотухіна. За заг. ред. В.І. Лозової – Харків : Віровець А.П. «Апостроф», 2011 – 408 с.
5. Чернілевський Д.В. Педагогіка вищої школи : підручник / Д.В. Чернілевський, І.С. Гамрецький, О.А. Зарічанський та ін. – Вінниця : АМСКП, Глобус-прес, 2010. – 408 с.